

creet moet, volgens de Minister van Justitie, het nieuwe artikel 10, 6° V.T.Sv. straffeloosheid voorkomen wanneer op het grondgebied van een Verdragsstaat een strafbaar feit naar artikel 2 wordt gepleegd en de vermoedelijke dader daarvan om humanitaire redenen door België, waar hij wordt aangetroffen, niet wordt uitgeleverd (*Nota van de Minister van Justitie aan de Commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers*, bijlage bij *Parl. St. Kamer 2000-2001*, nr. 1179/2, paragraaf 2).

– Wetsontwerp houdende instemming met de Overeenkomst opgesteld op grond van artikel K.3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie aangaande de verkorte procedure tot uitlevering tussen de Lid-Staten van de Europese Unie, gedaan te Brussel op 10 maart 1995, voorgelegd op 11 april 2001 (*Parl. St. Senaat 2000-2001*, nr. 2-717).

Deze summere overeenkomst van 17 artikelen, eind februari 2000 bekrachtigd door Denemarken, Duitsland, Finland, Portugal, Spanje en Zweden, werd uitgewerkt op grond van een Belgisch voorstel. Zij beoogt de uitleveringsprocedure op grond van het Europees Uitleveringsverdrag van 13 december 1957, alsook de ermee gepaard gaande detentieperiode, te verkorten in die gevallen waarin de opgeëiste persoon instemt met zijn overlevering aan de verzoekende Staat en derhalve formeel de uitleveringsformaliteiten – evenveel waarborgen in zijn voordeel – verzaakt. De memorie van toelichting bespreekt trouwens in de eerste plaats uitvoerig de conventionele bepalingen die voormelde instemming behandelen en licht ze toe vanuit de vaste Belgische praktijk, mede grotendeels pretoriaans gevestigd sedert het einde van de negentiende eeuw. Daarna wordt de nieuwe verkorte procedure vergeleken resp. met die *ex* artikel 19 van het Benelux-Uitleveringsverdrag (1962) en *ex* artikel 66 van de Overeenkomst ter uitvoering van het Schengenakkoord (1995). Ten slotte volgt de artikelsgewijze bespreking van de overeenkomst, doorspekt met meerdere verwijzingen naar BUV en SUO, alsmede met de *lege ferenda*-beschouwingen over de strekking van het nog in de steigers staande ontwerp van uitleveringwet o.m. wat de automatische afstand van de specialiteit betreft en het principe van de herroepbaarheid van de instemming in hoofde van de opgeëiste persoon.

Volledigheidshalve zij vermeld dat België, op grond van artikel 16 van de Overeenkomst, gebruik zal maken van de mogelijkheid tot geanticipeerde toepassing ervan in de relaties met die

Partijen die een gelijkaardige verklaring hebben afgelegd.³

– Wetsontwerp houdende instemming met het Internationaal Verdrag tegen de aanwerving, het inzetten, de financiering en de opleiding van huurlingen, opgemaakt te New York op 4 december 1989, voorgelegd op 4 juli 2001 (*Parl. St. Senaat 2000-2001*, nr. 2-826) en overgezon- den naar de Kamer op 30 november 2001 (*Parl. St. Kamer 2001-2002*, nr. 1532/001).

Dit, voor bepaalde VN-Leden, politiek gevoelig Verdrag is nog niet van kracht, niettegenstaande een lange voorgeschiedenis. Het eerste initiatief ertoe dateert reeds van 1980 en ging uit van Nigeria. Zoals andere Afrikaanse Staten, beschouwde dit land de internationale delicten, thans opgenomen in de titel van het huidige instrument, als zoveel aanslagen op zijn soevereiniteit en zelfs op zijn bestaan. Ten gevolge van hevige polemieken tussen derdewereldstaten, Westerse Mogendheden en Oostbloklanden, werd het Bijzonder Comité, in 1981 belast met de redactie van een sneuveltekst, gesplitst in twee werkgroepen: de eerste werkgroep besprak technische problemen op grond van bestaande antiterroristische verdragen, de tweede boog zich, in het algemeen, over de politieke aspecten van het onderwerp, te weten defensie, geostrategische belangen en werking van de veiligheidsdiensten en, inzonderheid, over het netelige probleem van de definitie zelf van de huurling⁴ en van de omschrijving van de conventionele misdrijven.

De definitieve verdragstekst is het werk van een nog later, door de Zesde Commissie, opgerichte Bijzondere Groep. Hij werd bij consensus goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 4 december 1989 (resolutie A/RES/44/34).

Het Verdrag steunt op twee pijlers: de strafbaarstelling van de gedragingen die de betiteling ervan opsomt en de organisatie van de internationale rechtshulp in strafzaken – uitlevering en kleine rechtshulp – met het oog op de efficiënte beteugeling van deze bij uitstek internationale criminaliteit.

Volgens de memorie van toelichting behoeft het Belgisch strafrecht geen aanpassingen wat de

3. Aanbevolen literatuur: G. VERMEULEN, "Nieuwe ontwikkelingen inzake internationale justitiële samenwerking in strafzaken in Europa", in G. VERMEULEN, T. VANDER BEKEN en B. DE RIJYVER (ed.), *Internationaal strafrecht. Actuele ontwikkelingen in België en Europa*, Brugge, Vanden Broele, 1998, p. 13-17.

4. De verdragsrechtelijke definitie wordt gegeven in art. 1. Conform art. 47 van het Eerste Aanvullend Protocol bij de Conventies van Genève legt zij de nadruk op het winstbejag in hoofde van de huurling en beklemtoont zij het gebrek aan banden met de Partijen bij het conflict.

strafbare daden – m.i.v. poging daartoe en deelname daarbij (art. 4) – gepleegd door huurlingen betreft (art. 3). Ook de Wet van 1 augustus 1979 betreffende diensten bij een vreemde leger- of troepenmacht die zich op het grondgebied van een vreemde Staat bevindt (B.S. 24 augustus 1979) bevat bepalingen van aard om de toepassing van de artikelen 5 en 6 van het Verdrag mogelijk te maken.

De vestiging van rechtsmacht op grond van de territorialiteit en de actieve personaliteit lijkt in het algemeen probleemloos te kunnen geschieden (art. 9, paragraaf 1). Wordt een verdragsdelict gepleegd door een in België verblijvende staattoelze, dan kan een weliswaar marginaal probleem rijzen dat evenwel mogelijk opgelost wordt door toepassing van het nieuwe artikel 12bis V.T.Sv. dat aldus artikel 9, paragraaf 2 van het Verdrag implementeert (zie *supra*).

Wat de te verlenen wederzijdse rechtshulp in strafzaken betreft (art. 13), zal België een voorbehoud formuleren en op grond daarvan geen rechtshulp bieden indien het redenen heeft om aan te nemen dat:

- het verzoek is gedaan met de bedoeling een persoon te vervolgen of te straffen op grond van zijn etnische oorsprong, godsdienst, nationaliteit of politieke gezindheid;
- de inwilliging van het verzoek de positie van de betrokkenen, om een van de hierboven opgegeven redenen, ongunstig dreigt te beïnvloeden.

Inzake uitlevering (art. 15) neemt de Regering zich voor een gelijkaardige reserve te doen.⁵

– Wetsontwerp houdende overeenstemming van het Belgische recht met het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, aangenomen te New York op 10 november 1984, voorgelegd op 14 augustus 2001 (*Parl. St. Kamer 2000-2001, nr. 1387*).

Naar aanleiding van de bekrachtiging op 25 juni 1999 van voormeld Verdrag had de Raad van State, in zijn advies over het ontwerp van Goedkeuringswet van 4 december 1998, geopperd dat het instrument een aanpassing vereiste van het Belgisch strafrecht. Precies daarin voorziet het voorliggende ontwerp.

In de eerste plaats worden drie nieuwe artikelen in Boek II, Titel VIII van het Strafwetboek ingevoegd, die onder een nieuwe Afdeling V “Foltering, onmenselijke behandeling en onte-

rende behandeling” resp. foltering (art. 471bis), onmenselijke behandeling (417ter) en ontorende behandeling (art. 417quater) incrimineren. Alhoewel deze incriminaties uiteraard geïnspireerd zijn op de, door de memorie van toelichting als minimaal bestempelde, verdragsrechtelijke strafbaarstellingen, laten zij niettemin de mogelijkheid open voor een evolutieve rechterlijke interpretatie en zijn zij duidelijk beïnvloed door de vaste rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens die het onderscheid tussen de drie begrippen vestigt op de al dan niet overschrijding van een zgn. intensiteitsdrempel.

Wat inzonderheid de misdaad “foltering” betreft, sluit de memorie van toelichting twee verdragsrechtelijke beperkingen uit het interne strafrecht uit, nl. die van de (officiële) hoedanigheid van de dader en die van het bijzonder opzet. “Gratuite” folteringen leveren derhalve eveneens een misdrijf op naar Belgisch recht.

De “onmenselijke behandeling” wordt thans eveneens een hoofdmisdaad, in de betekenis van het opzettelijk toebrengen van lichamelijke of geestelijke pijn of leed van een bijzondere intensiteit. Deze intensiteit geldt trouwens niet als enig criterium; ook de diepe minachting voor het individu-slachtoffer moet voorhanden zijn.

Conform een verworvenheid van het recente internationaal strafrecht geldt de rechtvaardiging van het bevel van de meerdere of het voorschrift van de wet voor geen van beide misdaden.

Aan het wanbedrijf “ontorende behandeling” schrijft het nieuwe artikel 417quater een ruime draagwijdte toe: het betreft de handeling die tegen diens wil *c.q.* geweten een individu brutaal beledigt, in zijn eigen ogen of in die van anderen.

Het wetsontwerp past ten slotte de artikelen van het Strafwetboek die de foltering als een verzwarende omstandigheid incrimineren van gijzeling (art. 347 bis), aanranding van de eerbaarheid en verkrachting (art. 376) aan aan de nieuwe bepalingen.⁶

– Wetsontwerp houdende instemming met het Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken, gedaan te Straatsburg op 17 maart 1978, voorgelegd op 21 augustus 2001 (*Parl. St. Senaat 2000-2001, nr. 2-889*), overgezonden naar de Kamer op 30 november 2001 en door deze laatste aan de Koning ter bekrachtiging voorgelegd op 20 december 2001 (*Parl. St. Kamer 2001-2002, nr.1541*).

5. Aanbevolen literatuur: H. MC COUBREY en N.D. WHITE, *International organizations and civil wars*, Aldershot, Dartmouth, 1995, p. 263-268.

6. Aanbevolen literatuur: A.M. LA ROSA, *Dictionnaire de droit international pénal*, Parijs, Presses Universitaires de France, 1998, Tw. *Torture*, p. 104-108.